

Kulttuuri mukaan

HYVINVOINTIKERTOMUKSIIN

Mikä?

MAHDOLLISUUS NAUTTIA KULTTUURISTA ON TÄRKEÄ OSA HYVINVOINTIA

Kulttuuri on osa hyvinvoivan kunnan tavoitteita ja toimintaa. Eri hallinnonalojen perustyöllä edistetään hyvinvointia ja osaksi tätä työtä voidaan liittää myös kulttuuria. Jokaisella pitäisi olla oikeus ja tasa-arvoinen mahdollisuus itse tehdä taidetta ja osallistua kulttuuritoimintaan.

Monen kunnan strategioissa kulttuuri huomioidaan kunnan hyvinvointitekijänä. Myös hyvinvointikertomuksissa tulisi tarkastella kuntalaisten hyvinvointia kulttuuripalvelujen näkökulmasta.

Miten?

KULTTUURI KUNNAN VAHVUUTENA

Tee kulttuuri näkyväksi hyvinvointikertomuksessa. Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvointijohtamisen lakisääteinen työväline. Se toimii strategiatyön sekä vuotuisen kuntasuunnittelun ja seurannan välineenä. Kertomus valmistellaan kerran valtuustokaudessa ja päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua. Hyvinvointikertomus on tiivis kuvaus johtopäätöksineen kunnan toteuttamasta hyvinvointipolitiikasta.

Monissa kunnissa kulttuuripalvelut nähdään kunnan vahvuutena ja ne ovat usein palveluita, joihin asukkaat ovat tyytyväisiä. Kulttuuripalvelut ovat kunnissa ennen muuta sivistyksen, henkisen kasvun, elinikäisen oppimisen ja kansalaisvalmiuksien kehittämisen lähteitä.

Miksi?

KULTTUURI EI VIELÄ NÄY HYVINVOINNIN EDISTÄMISESSÄ

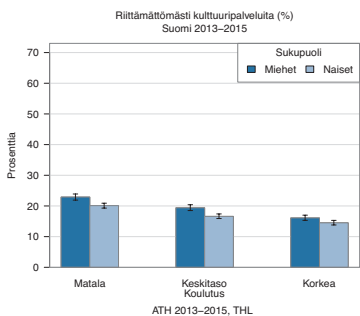
Kulttuurin rooli hyvinvointikertomuksissa on useimmissa kaupungeissa suhteellisen pieni. Usein kulttuuritoiminnan huomioiminen on vaihtelevaa ja etsii osin vielä muotoaan.

Vaikka taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista on olemassa jo runsaasti tutkimusta, ei kulttuuritoiminnan ja hyvinvoinnin yhteydestä ole saatavilla samanlaisia valmiita tunnuslukuja tai indikaattoreita kuin esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen kohdalla. Näin kulttuuritoiminnan hyvinvointivaikutusten arviointi puuttuu kertomuksista lähes kokonaan.

Kulttuuritoiminnan kautta tarjotaan virikkeitä, virkistystä ja elämyksiä. Kulttuuritoiminnalla on oma roolinsa myös viihtyisien ja laadukkaiden asumisympäristöjen sekä kaupungin vetovoimaisuuden kehittämisessä ja ylläpitämisessä. Identiteetin vahvistaminen ja osallisuuden edistäminen ovat tärkeitä kulttuuripalvelujen tavoitteita.

Taide ja kulttuuri nähdään henkisen kasvun ja elinikäisen oppimisen lähteinä. Taiteen ja kulttuuriin avulla voidaan kuntouttaa jo ongelmissa olevia ja ennaltaehkäistä esimerkiksi syrjäytymistä. On tärkeää, että kaikilla on yhdenvertainen mahdollisuus osallistua taiteeseen.

Kunnan tulee innostaa kokeiluihin ja olla mukana ideoimassa ja herättelemässä uusia toimijoita osallistumaan kulttuurin tuottamiseen.

Kulttuuripalvelut eivät tavoita kaikkia.

LISÄTIETOJA

Esimerkkejä kuntien hyvinvointikertomuksista:
www.thl.fi/hyvinvointikertomus/kulttuuri

Ruusuvirta M (2015)
Kulttuuri kaupunkien hyvinvointikertomuksissa.
Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätö Cupore.

STM (2015) Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Toimintaohjelman 2010-2014 loppuraportti
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3578-5>

KULTTUURITOIMINNAN TUNNUSLUVUT KERTOMUKSIIN

Hyvinvointikertomuksissa voi tarkastella esimerkiksi (katso lisää nettisivuilta):

- Kirjastokortin käyttäjät / 1 000 asukasta eri ikäluokissa
- Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä / 1000 asukasta
- Tyytyväisyys kirjastopalveluihin
- Museopedagogin tavoittamat peruskoululaiset
- Taiteen perusopetusta saavien lasten ja nuorten osuus
- Kulttuuripalveluiden käyttöaste
- Kulttuuripalvelujen koettu riittävyys sosioekonomisen aseman mukaan
- Tyytyväisyys kulttuuripalveluihin
- Kansalaisopiston käyttäjät ikäryhmittäin
- Jaettujen avustusten määrä

ESIMERKKEJÄ TAVOITTEISTA JA TOIMISTA

- Kulttuurikummit syrjäytymisen ja yksinäisyyden vähentäjinä. (Lahden hyvinvointikertomus 2012)
- Rovaniemen hyvinvointikertomuksessa (2013-2016) tavoitteen "Kulttuuri hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäjänä" yhtenä toimenpiteenä on ikäihmisille kohdennettujen kulttuuripalvelujen saavutettavuuden lisääminen asiakaslähtöisesti.
- Kulttuuriasiaain yksikkö solmi yhdeksän palvelusopimusta yhdistysten kanssa kulttuuripalvelujen tuottamiseksi kaupunkilaisille kohdennettuina hyvinvointipalveluna. (Salon hyvinvointitilinpito 2014)
- Pirkanmaan alueellisessa kulttuurihyvinvointisuunnitelmassa ensi kertaa Suomessa suositellaan jokaiselle ihmiselle taiteeseen ja kulttuuriin osallistumista vähintään 100 minuutin ajan viikossa. (Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2017)

IDEOITA HYVINVOINTIKERTOMUKSIIN

Aina ei tarvita kalliita elementtejä; hoidettu puisto voi toimia hyvin paikallisen kuoron kesä-konserttipaikkana tai taidekurssin järjestämisspaikkana. Museolla voi tapahtua; leikkejä, laulua, Pop Up -ravintolapäivää tai sukuyhdistyksen tapaamisia. Kulttuuri voi olla osa hoitotyötä!

- Terveystemme-palvelun kulttuuri-osoittimia sukupuolittain ja sosioekonomisen aseman mukaan <http://terveytemme.fi/ath/2013-2015/hyvinvointi.html>
- Kuopiossa koottiin hyvinvointia edistävät kulttuuri- ja taidetoiminnot Kulttuuriin aktivointisuunnitelmaksi, joka on tarkoitus liittää osaksi hyvinvointikertomusta. <https://www.kuopio.fi/web/kulttuuri-ja-kirjasto/kulttuuriin-aktivointi>
- Katso ideoita toimintatavoiksi Innokylästä <https://www.innokyla.fi/web/verkosto1195361/toimintamallit-ja-kaytannot-jakoon->

KIITOS

Kirsi Lajunen Taiteen edistämiskeskus
Ditte Winqvist Suomen Kuntaliitto
Minna Ruusuvirta Jyväskylän yliopisto
Hannu Ahlstedt Jämsän kaupunki
Jonna Forsman Kuopion kaupunki
Anna-Mari Rosenlof Turun AMK

YHTEYSTIEDOT

Tapani Kauppinen
Kehittämispäällikkö
etunimi.sukunimi@thl.fi

Nella Savolainen
Erityisasiantuntija

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL
www.thl.fi • twitter.com/THLorg • facebook.com/thl.fi